

Niet gehinderd door eindtermen, coördinatoren en een Inspecteur

Denkend aan Holland

Door Jos Scheerboom

Precies 5 jaar geleden kon u voor de laatste keer in dit blad iets lezen over de toestand waarin het MBO-onderwijs in de visteelt was terechtgekomen (AQUAcultuur, 18, 1, 2003, op pag 4) met het oog op de 'onderwijshervormingen' die plaatsvonden, met name de invoering van 'eindtermen' op MBO-scholen. Sinds die tijd is er veel veranderd in het middelbaar onderwijs. Daarover wordt in dit stuk bericht.

In 1993 werden vakdocenten gevraagd wat belangrijk is in het onderwijs in 'eindtermen' te omschrijven, tussen 1993 en 2000 ontstond de situatie waarin de 'bobo's' met de eindtermen aan de haal gingen, en in 2000 dachten de bobo's dat zij zelf de inhoud van de 'eindtermen' konden omschrijven. In 2000, zo schreef ik u, werden eindtermen voor visteeltonderwijs opgesteld door een functionaris van Aequor (zijn naam stond vermeld), die totaal maar dan ook totaal geen idee had van visteelt zoals ons dit is geleerd. Deze functionaris ging bij het beschrijven van eindtermen uit van visteelt die in vijvers wordt beoefend, zoals dat nu nog steeds veel in Rusland wordt beoefend, zo bleek uit het persoonlijk onderhoud dat ik met de man had. Dank zij de inspanning van Wim van Eijk (namens de NeVeVi) en Kees Kloet (namens de NGvA) (dank, heren!) konden de eindtermen worden bijgesteld. Het onderwijs was toen mogelijk op een manier die ik juist achtte. Want er werd op mij gelet. De Inspecteur had het recht te 'visiteren'. Als ik zou examineren over andere zaken dan in eindtermen stond beschreven, kreeg de school minder geld per leerling. Bovendien

verloor zij het recht tot examinering.

Inspecteur

Bij de juiste eindtermen hadden niet zozeer cursisten baat, cursisten verwachten immers dat zij direct op hun wensen worden bediend, anders zoeken zij iemand die dit wél doet en de cursuscoördinator weet dit. Eindtermen zijn in de eerste plaats van belang voor dagleerlingen van MBO-instellingen. En op de dagschool komt de Inspectie regelmatig op bezoek, leidinggevend en docenten op stang jagende. En hoog op zijn agenda staat: examinering dient plaats te vinden conform vastgestelde Eindtermen. Minimaal 80% van vastgestelde 'eindtermen' diende in examenvragen te worden behandeld. Van nogal wat andere vakken dan 'verzorgen vissen' hadden collega's nagelaten de 'eindtermen' te laten bijstellen, terwijl dit wel nodig was. Het zorgde voor veel frustraties bij collega's. Inmiddels hoeft het bijstellen van 'eindtermen' niet meer: in 2008 verdwijnen zij in de prullenbak. Dagleerlingen worden vanaf augustus a.s. getoetst naar de mate waarin zij 'competentiegericht' zijn. Er zijn hiertoe beschrij-

vingen opgesteld van waar de examinator op moet letten om te weten te komen of een kandidaat 'competentiegericht' is. Representatieve kwekers, voerleveranciers en een installateur werden hiertoe gevraagd naar de eisen waaraan een kandidaat dient te voldoen. Waarvoor dank! Komt hierbij dat ook Minister Plasterk vindt dat een leraar weer voor de klas hoort te staan, dat een docent niet langer gedegradeerd dient te worden tot 'onderwijsbegeleider', uitwisselbaar en inzetbaar bij het geven van welk vak dan ook.

Als ik mij nu alleen maar beperk tot het onderwijs in de visteelt, is te constateren dat er - dank zij de onderwijshervormingen - nogal wat is veranderd, met sanctionering van de Tweede kamer en de Uitvoerders der Wet.

Veranderingen sinds 1986

De belangrijkste veranderingen op het gebied van onderwijs in de visteelt (aan dagleerlingen) op MBO-niveau zijn de volgende:

In 1986 kregen dagleerlingen die visteelt volgden per week 4 uur (contacturen) gedurende 40 weken én een hele week waren zij op de Praktijkschool te Oenkerk. Hiernaast konden de leerlingen die met visteelt wilden doorgaan, gedurende 6 weken stage lopen op een visteeltbedrijf. In 2007 kregen leerlingen voor 'Verzorgen Vissen' twee contacturen per week (was dus 4 uren in 1986).

In 2002 stopte de Praktijkschool met het aanbieden van Praktijkgericht Onderwijs. Doordat de docent gerichte opdrachten had geschreven, moest de leerling zich in eigen tijd verdiepen in de stof die tijdens de contacturen niet aan de orde kon komen. Wat de noodzakelijke praktijkervaring betreft: Niemand, maar dan ook niemand van de Leidinggevenden vroeg zich af hoe dit gemis kon worden opgevangen. Zelf heb ik daarom maar leerlingen gevraagd bij hun

Waterval op de technisch school te Surakarta (Midden-Java). De energie voor de waterpomp is afkomstig van het zonnepaneel op de achtergrond

thuis óf op een bedrijf een visteeltopstelling te bouwen volgens bekende kengetallen, willen zij het Certificaat Visteelt krijgen. Visjes kregen zij van mij voor € 10,- in onbeperkte mate, naar gelang de capaciteit van het waterzuiverend vermogen dit toeliet. Alleen de echt gemotiveerden in de visteelt (de helft van wie zich hadden aangemeld) waren het certificaat waardig. (De andere helft vielen voor de verleidingen van de meiden, de bink uithangen en disco-parties. Dit had de bedenker van de onderwijshervormingen van te voren kunnen bedenken). In Abcoude wordt in 2008 een start gemaakt met de verkoop van meerval en tilapia, om de markt te verkennen en een markt te creëren, waarna de faciliteiten voor de Praktijkschool voor de Visteelt worden gerealiseerd. Een coördinator heeft echter eind januari 2008 aangegeven dat het Wel-lantcollege dit initiatief niet ondersteunt.

Maar, zoals al vermeld, gaan de z.g. eindtermen de prullenmand in, al is nog niet bekend hoe straks 'competenties' in de praktijk worden getoetst. Positief is dat het inzicht terugkomt dat een school de aanwezige deskundigheid moet koesteren. Dat is goed nieuws voor mijn opvolger, dr. ir. Magnus van der Meer, inderdaad ook de eindredacteur van dit vakblad en deskundige in de inrichting van een visteeltbedrijf op ecologische basis.

Dankzij stakende leerlingen en docenten begint het nu ook tot een groot publiek door te dringen dat de 'hervormingen' van ons onderwijs niet bepaald een succes kunnen worden genoemd. En als dit niet voldoende is, wil ik nog wel eens menig hilarisch moment beschrijven met betrekking tot z.g. 'natuurlijk leren' in het visteeltonderwijs.

Uittocht leraren

Waarom denkt u dat zo veel docenten met ervaring zijn gevlucht naar het bedrijfsleven? Waarom zijn steeds minder jonge mensen in Nederland te porren voor een baan in het onderwijs?

Omdat jonge mensen met eigen ogen hebben kunnen zien hoe de vakdocent werd gedegradeerd tot 'begeleider', hierbij gekoeioneerd door een 'coördinator' wiens enige kwaliteit het was te kunnen uitvoeren wat de Staatssecretaris en de directeur verwachtte.

Gelukkig dat leerlingen, toen zij in het kader van de invoering van de methode van 'natuurlijk leren', geacht werden zelf hun rooster te kunnen samenstellen, gingen staken.

De wal heeft het schip gekeerd, toen ouders van leerlingen besloten dat de maat vol was en hun kinderen naar een school stuurden waar nog wel regelmaat heerste.

De docenten van de school met meer regelmaat wensten toen hun collega's van de 'hervormingsgezinde' school veel 'natuurlijk leren toe', want hoe meer andere

scholen hiertoe overgingen, hoe meer aanmeldingen van gevluchte leerlingen zij kregen. Toen men dit constateerde verklaarde menig schoolleiding, dat - tegen de wens van de politiek in - 'een stap op de plaats' moest worden gemaakt. Officieel werd dit niet toegegeven, want officieel is de doelstelling van veel scholen - kijk maar eens op hun website - dat 'de leerling centraal staat' en 'natuurlijk leren' de methode is. In werkelijkheid is van de anarchie die in 2004 in onderwijsland nog heerste, geen sprake meer. Komende jaren, zo verwacht men, zal een tekort ontstaan van vele duizenden goede docenten. Zij zullen wel niet te vinden zijn en de beloning, ook jouw salaris Magnus, zal stijgen. Het is wrang voor scholen die niet kunnen voldoen aan de 1040 urennorm. Scholen hebben immers slechts uitgevoerd wat in Den Haag van hen werd verwacht. De conciërge voor de klas is het gevolg van slecht beleid. Een school voerde uit, omdat wie betaalt degene is die bepaalt.

Eind 2007 nog kon men op TV Jos van Kemenade en Tineke Netelenbos zien betogen dat het 'mislukken' van de onderwijshervormingen die danken zou zijn aan het feit dat deze niet consequent zouden zijn doorgevoerd. Wat hen betreft, waren zeker tien jaar nodig om te laten zien wat zij waard zouden zijn. Gelukkig zijn er in Nederland nog mensen met gezond verstand en keerde de wal het schip.

Midden-Java, 2 januari

Ondertussen schrijf ik 2 januari 2008. Ik ben in Surakarta (Midden-Java, Indonesië), aan de oevers van Benawang Solo. Ten gevolge van overvloedige regens is de rivier buiten de oevers getreden, grond en huizen wegspoelend en met verlies aan mensenlevens tot gevolg. Ook het Nederlandse NOS-journaal besteedde hier aandacht aan, tegelijk met het nieuws dat de prijs van ruwe olie de 100-dollar-grens

was gepasserd. Wateroverlast is hier mede het gevolg van ongecontroleerde houtkap. Bomen hielden immers de grond vast, maar de armen hebben wél hout nodig om hun potje te koken.

Ik bezocht de 'Technical Academy of Manufacturing Industry', het Michael College, te Surakarta (Solo), een gerenommeerde MBO-instelling (hoewel: what is in a name?) voor technisch onderwijs op Java. Men bleek hier op de toekomst voorbereid, niet hierbij aangestuurd door een 'Overheid', maar slechts geleid door nieuwsgierigheid naar wat er in de wereld gebeurt, gezond verstand en de passie de kennis door te geven aan een volgende generatie. Docenten aan het Michael College leren leerlingen in de eerste plaats afspraken nauwgezet na te komen, en werkstukken punctueel af te leveren (met een precisie waar een Hollandse leerling een puntje aan kan zuigen). De directeur is hierbij de beminnelijkheid zelf: B.B. Tratomoko, SJ. Streng, maar rechtvaardig en weinig beloning eisend voor zichzelf. De docenten vormen ondertussen wél de ruggengraat van de komende Indonesische samenleving. Zo gebeurde dit overigens ook

Leerlingen leren hoe een zonnepaneel kan worden vervaardigd. Gewonnen energie wordt in accu's opgeslagen (voor gebruik 's nachts). Men kan ook water 'hoog' opslaan en het 's nachts laten stromen op verval.

100 jaar geleden in Nederland, tot de dag dat een onderwijsfunctionaris een betaalde functie werd. Toen werd het onderwijs van de staatsruif en toen werd men afhankelijk, want wie betaalt, die bepaalt. Zo konden in NL 'onderwijshervormers' doordringen tot de macht en docenten een dictaat opleggen. Hier in Indonesië worden docenten nog gedreven door het besef dat zij de ruggengraat vormden van een toekomstige samenleving. Wij zagen op Michael College prototypes van het instrumentarium dat een visteler in de toekomst hard nodig heeft: zonnepaneel, accu's om energie op te slaan en pompen om water efficiënt omhoog te voeren. In Nederland zou ik – als ik met collega "Techniek" zoiets had opgezet, door een 'coördinator' zijn uitgenodigd voor een 'gesprek', want 'eindtermen' stonden dergelijke nieuwe ontwikkelingen niet toe.